

TEKSTEN

DAME, A VOUS SANS RETOLLIR

Dame, a vous sans retollir
 Dong cuer, pensée, desir,
 Corps, et amour,
 Comme a toute la millour
 Qu'on puist choisir,
 Ne qui vivre ne morir
 Puist a ce jour.

Si ne me doit a folour
 Tourner, se je vous äour,
 Car sans mentir,
 Bonté passés en valour,
 Tonte flour en douce odour
 Que on puet sentir.
 Vostre biauté fait tarir
 Toute autre et anientir,
 Et vo douçour
 Passe tout; rose en coulour
 Vous doi tenir,
 Et vo regars puet garir
 Toute dolour.

Dame, a vous sans retollir...

Pour ce, dame, je m'atour
 De tres toute ma vigour
 A vous servir,
 Et met, sans nul villain tour,
 Mon cuer, ma vie et m'onnour
 En vo plaisir.
 Et se Pité consentir
 Vuet que me daigniez oïr
 En ma clamour,
 Je ne quier de mon labour
 Autre merir,
 Qu'il ne me porroit venir
 Joie gringnour.

Dame, a vous sans retollir...

Dame, ou sont tuit mi retour,
 Souvent m'estuet en destour
 Pleindre et gemir,
 Et, present vous, descoulour,
 Quant vous ne savez l'ardour

Vrouwe, zonder enig voorbehoud schenk ik u
 mijn hart, mijn gedachten, mijn verlangens,
 mijn lichaam en mijn liefde,
 dit alles schenk ik aan
 de beste die je
 maar kunt kiezen
 en die op dit moment leeft.

Men moet niet denken dat ik
 dwaas ben omdat ik u aanbid,
 want zeker is dat
 u edeler bent dan de goedheid zelve
 en u heeft een zoetere geur
 dan welke bloem dan ook.
 Uw schoonheid doet die van ieder ander
 verbleken en vervagen
 en uw liefvalligheid
 is onovertroffen.
 Uw gelaat heeft de
 kleur van een roos en uw blik
 kan ieder verdriet verhelpen.

Vrouwe, zonder enig voorbehoud...

Daarom, vrouwe,
 wil ik u dienen,
 zoveel ik kan,
 en eerlijk en oprecht
 zet mijn hart, mijn leven
 en mijn eer in om u altijd
 te behagen.
 En als Mededogen toestaat
 dat u mijn woorden hoort,
 dan wens ik verder geen
 beloning voor mijn inspanning,
 want een groter geluk kan
 mij niet ten deel vallen.

Vrouwe, zonder enig voorbehoud...

Mijn vrouwe, bij wie al mijn welzijn ligt,
 Vaak jammer ik,
 als ik ver van U ben,
 en in uw nabijheid word ik bleek,
 aangezien u niet op de hoogte bent van de

Qu'ay a souffrir
 Pour vous qu'aim tant et desir,
 Que plus ne le puis couvrir.
 Et se tenrour
 N'en avez, en grant tristour
 M'estuet fenir.
 Nonpourquant jusqu'au morir
 Vostres demour.
Dame, a vous sans retollir...

TROP PLUS EST BELE / BIAUTÉ PAREE / JE NE SUI MIE CERTAINS

Triplum

Trop plus est bele que Biauté
 Et millour que ne soit Bonté,
 Pleinne de tout ce, a dire voir,
 Que bonne et bele doit avoir,
 Ce m'est vis, celle que desir
 Et aim sans nul villain desir;
 Dont se je l'aim, et je, qu'en puis,
 Quant en sa fine biauté truis
 De tous mes maus la garison,
 Leesse, confort, guerredon
 Et secours de tous les meschiés
 Dont par Desir sui entechiés,
 Comment qu'elle n'en sache rien;
 Car toute la joie et le bien
 Que j'ay, de sa grace me vient
 Sans plus, quant de li me souvient,
 N'autre bonté de li n'en port;
 Si pri Amours qu'en tel acort
 Soit, pour ce que miex l'aim que my,
 Qu'elle me teingne pour amy. Amen.

Motetus

Biauté paree de valour,
 Desirs qui onques n'a sejour
 D'acroistre, eins croist de jour en jour
 En plaisance et en douce ardour;
 Dous regars, pris par grant savour,
 Tous pleins de promesse d'amour,
 D'espoir de joie, de tenrour
 Et de pointure de douçour,
 Font que j'aim des dames la flour.
 Or me doint Diex grace et vigour
 Que au gré d'Amours et a s'onnour
 La puisse servir sans folour. Amen.

hartstochtelijke liefde die ik voel voor u,
 die ik zo bemin en naar wie ik zozeer verlang
 dat ik dat niet langer kan verbergen.
 Als u daar geen medeleven mee voelt
 zal ik mijn dagen
 in droefheid slijten,
 toch zal ik ook dan de uwe blijven,
 tot in de dood.
Vrouwe, zonder enig voorbehoud...
 [ML]

Triplum

Ze is veel mooier dan de schoonheid zelve,
 En beter dan de goedheid,
 Eerlijk gezegd bezit ze, volgens mij, in
 overvloed al wat een goede en schone vrouwe
 moet bezitten, die vrouw naar wie ik verlang,
 En die ik bemin vrij van vileine verlangens.
 Dus kan ik het niet helpen dat ik haar bemin,
 Want in haar schoonheid vind ik
 Genezing voor al mijn kwalen,
 Vreugde, troost, beloning en bijstand voor
 alle ongeluk waartoe ik uit verlangen verval,
 Hoewel zij daar niets van weet;
 Want alle vreugde en alle voorspoed
 Die ik nu ken, dank ik aan haar invloed,
 Alleen al wanneer ik aan haar denk,
 Een andere goedheid krijg ik niet van haar.
 Dus smee ik de Liefde dat deze ermee
 instemt dat zij mij als haar minnaar wenst,
 Want ik heb haar méér lief dan mijzelve.
 Amen.

Motetus

Schoonheid, getooid met deugden,
 Verlangen, dat altijd maar blijft
 Toenemen, en van dag tot dag groter wordt
 Door welgevalligheid en zoete liefde.
 Lieve blikken, die vol blijdschap ontvangen
 worden, en die vol zijn van beloftes van
 liefde, van hoop, van vreugde, van tederheid,
 En van pijnlijke zoetheid, zorgen ervoor dat
 ik de bloem der vrouwen bemin. Moge God
 mij genade schenken en kracht zodat ik
 haar, volgens de wensen van de Liefde en tot
 haar eer, oprecht kan dienen. Amen.

Tenor

Je ne sui mie certains d'avoir amie
Mais je suis loiaus amis.

DAME NE REGARDES PAS

Dame, ne regardez pas
A vostre valour
Ne à moy, se je sui bas,
Mais loial Amour
Resgardez, qui par douçour
M'adonne d'un amoureux dart,
Par vostre dous plaisant regart.

Dont je sui si en vos las
Qu'adès par savour
Humblement sans estre las
Recoy ma dolour.
Las! et vos cuers n'a tenrou
De l'ardure qui le mien art
Par vostre dous plaisant regart.

Dame, faite à droit compas,
Je n'aim ne aour
Fors vous car tuit mi solas,
Mi ris et me plour,
Mi bien, mi mal, mi vigour,
Tout ce me vient, se Diex me gart,
Par vostre dous plaisant regart.

DOULZ VIAIRE GRACIEUS

Dous viaire gracieus,
De fin cuer vous ay servi.

Vueilliés moy estre piteus,
Dous viaire gracieus.
Se je sui un po honteus,
Ne me metés en oubli:

Dous viaire gracieus,
De fin cuer vous ay servi.

Tenor

Ik ben er absoluut niet zeker van dat ik een
geliefde heb, maar toch ben ik een trouwe
minnaar
[ML]

Vrouwe, oordeel niet naar uw kwaliteiten
en besluit niet op grond van mij,
ik ben onwaardig, maar beschouw de
trouwe Liefde die mij door een
liefdespijl geschonkenis, door
toedoen van uw
Zoete en liefvallige blik.

Hierdoor ben ik zo gebonden aan u
dat ik voor altijd, uit genoegen,
zonder het beu te worden,
nederig mijn liefdessmart aanvaard.
Ach, helaas, uw hart kent geen medeleven
met de gloed die in mijn hart brandt
door toedoen van uw liefvallige blik.

Vrouwe, vormgegeven met meesterschap,
ik bemin en adoreer alleen u, want al mijn
troost, mijn lachen en mijn tranen,
mijn welzijn, mijn lijden, mijn kracht,
dit alles heb ik te danken
aan uw liefvallige blik.
Moge God mij hierbij blijven hoeden.
[ML]

Lief en mooi gezicht Ik heb u met een
oprecht hart gediend.

Wil nu mededogen voor mij hebben,
Lief, mooi gezicht.
Ook al ben ik wat verlegen,
Vergeet mij niet:

Lief en mooi gezicht
Ik heb u met een oprecht hart gediend.
[ML]

DOUCE DAME JOLIE

Douce dame jolie,
 Pour dieu ne pensés mie
 Que nulle ait signorie
 Seur moy fors vous seulement.

Qu'adès sans tricherie
 Chierie
 Vous ay et humblement
 Tous les jours de ma vie
 Servie
 Sans villain pensement.
 Hélas! et je mendie
 D'esperance et d'aïe;
 Dont ma joie est fenie,
 Se pitié ne vous en prent.

Douce dame jolie...

Mais vo douce maistrie
 Maistrie
 Mon cuer si durement
 Qu'elle le contralie
 Et lie
 En amour tellement
 Qu'il n'a de riens envie
 Fors d'estre en vo baillie;
 Et se ne li ottrïe
 Vos cuers nul aligement.

Douce dame jolie...

Et quant ma maladie
 Garie
 Ne sera nullement
 Sans vous, douce anemie,
 Qui lie
 Estes de mon tourment,
 A jointes mains deprie
 Vo cuer, puis qu'il m'oublie,
 Que trempement m'ocie,
 Car trop languï longuement.

Douce dame jolie...

Zoete, lieve vrouwe
 Denk in godsnaam niet
 Dat enige vrouw heerst
 Over mij, behoudens u alleen.

Want altijd, zonder bedrog,
 Heb ik u
 Hooggeacht, en nederig
 Al mijn levensdagen
 Gediend
 Zonder vileine gedachte.
 Helaas! Ik ben beroofd
 Van hoop en hulp;
 Dus ken ik geen vreugde,
 als gij geen medelijden hebt.

Zoete, lieve vrouwe...

Maar uw zoete heerschappij
 Heerst zo hardvochtig
 Over mijn hart
 Dat het wordt gekweld
 En geketend
 Door liefde, zo zeer
 Dat het niets anders wenst
 Dan in uw macht te zijn.
 En dat terwijl uw hart
 Het geen enkele troost biedt.

Zoete, lieve vrouwe...

En aangezien mijn kwaal
 Niet genezen kan worden,
 Op geen enkele manier,
 Behalve door u, zoete vijandin,
 Die zich verheugt
 In mijn lijden,
 Smeek ik u met gevouwen handen,
 Dat uw hart, dat mij toch vergeet,
 Mij spoedig mag doden,
 Want ik kwijn al te lang!

Zoete, lieve vrouwe...

[ML]

DE TOUTES FLOURS

De toutes fleurs n'avoit et de tous fruits
 En mon vergier fors une seule rose:
 Gastés estois li surplus et destruis
 Par Fortune qui durement s'opose
 Contre ceste douce fleur
 Pour amatiser sa couleur et s'odour.
 Mais se cueillir la voy ou tresbuchier,
 Autre après li ja mais avoir ne quier.

Mais vraiment ymaginer ne puis
 Que la vertus, où ma rose est enclose,
 Viengne par toy et par tes faus conduis,
 Ains est drois dons naturex; si suppose
 Que tu n'avras ja vigour
 D'amanrir son pris et sa valour.
 Lay la moy donc, qu'ailleurs n'en mon
 vergier
 Autre après li ja mais avoir ne quier.

Hés! Fortune, qui es gouffres et puis
 Pour engloutir tout homme qui croire ose,
 Ta fausse loy, où riens de bien ne truis
 Ne de seür, trop est decevans chose;
 Ton ris, ta joie, t'onnour
 Ne sont que plour, tristece et deshonnour.
 Se ti faus tour font ma rose sechier,
 Autre après li ja mais avoir ne quier.

CE QUI SOUSTIENT MOY

Ce qui soustient moy, m'onneur et ma vie
 Aveuc Amours, c'estes vous, douce dame.
 Long, près, toudis serez, quoy que nuls die,
 Ce qui soustient moy m'onneur et ma vie.
 Et quant je vif par vous douce anemie,
 Qu'aim miex que moy, bien dire doy, par
 m'ame:
 'Ce qui soustient moy, m'onneur et ma vie
 Aveuc Amours, c'estes vous, douce dame.'

Uit alle bloemen en uit alle vruchten
 Stond er in mijn tuin niets dan één enkele
 roos; de andere waren beschadigd en
 vernietigd door Fortuna die deze schone
 Bloem zwaar tegenwerkt teneinde geur en
 kleur te doen verflauwen. Maar zelfs als ik
 zie dat zij geplukt wordt, of omvalt wens ik
 na haar nooit een andere bloem te bezitten

Ik kan werkelijk niet geloven dat de
 deugdzzaamheid, waarin mijn roos
 gehuld is te danken is aan jou en aan je
 onbetrouwbaar gedrag, ik geloof veeleer
 dat jij nooit sterk genoeg zult zijn om haar
 goede eigenschappen en haar aanzien aan
 te tasten. Laat haar dus aan mij, want in
 mijn tuin noch elders wens ik, na haar,
 ooit een andere bloem te bezitten

Ach! Fortuna, afgrond en put waarin ieder
 mens verdwijnt die geloof hecht aan
 Jouw onrechtvaardige wet, waarin ik niets
 goeds ontdek, Niets dat zeker is; jouw
 wet is zeer bedrieglijk: jouw lach, jouw
 vreugde, jouw eer zijn niets dan tranen,
 droefheid en smaad. Zo jouw gemene
 streken mijn roos doen verdorren wens
 ik, na haar, nooit een andere bloem te
 bezitten.

[JR]

Wat mij, mijn eer en mijn leven
 in liefde steunt, dat bent u, lieve vrouwe.
 Veraf, dichtbij, u zult, wat men ook zegt
 de steun zijn voor mijn eer en leven.
 En zo ik leef door u, lieve vijandin,
 van wie ik meer houd dan van mezelf;
 dan moet ik toch echt zeggen:
 'Wat mij, mijn eer en mijn leven, samen
 met Amor steunt, dat bent u, lieve vrouwe.'

[ML]

**CHRISTE, QUI LUX ES / VENI
CREATOR SPIRITUS / TRIBULATIO
PROXIMA EST**

Triplum

Christe, qui lux es et dies,
Fideliumque requies
Nos visita;
Tu furoris temperies,
Tu dulcoris planities,
Nunc excita.

Posse tuum, precipita
Depredentes qui nos ita
Vituperant.
Sicut per te fuit vita
Patribus nostris reddita,
Qui tunc erant,

Nec tueri se poterant,
Sed ad te reclamaverant,
Deus fortis,
Sic cave, ne nos atterant
Qui nos in guerris laxerant
Nunc subortis.

Et adire nexu mortis,
Cuius sumus jam in portis,
Nos protegas;
Gentem serves tue sortis,
Tui fratris ac consortis
Causam regas;

Qui malos a te segregas
Nec justis opem denegas,
Legis lator.
Proditores nunc detegas
Horumque visum contegas,
Consolator;

Danielis visitator
Puerorumque salvator
In fornace,
Per Abacuc confortator:
Sis pro nobis preliator
Et dimittas nos in pace.

Triplum

Christus, jij die het licht bent en de dag,
En de rust van de gelovigen,
kom bij ons.
Bij razernij ben jij het medicijn,
een veld van lieflijkheid.
Wek ons nu op.

Laat jouw almacht de plundersaars ten
gronde richten, zij die ons zo blameren.
Zoals destijds door jou
het leven is gegeven
aan onze vaderen
van weleer,

die zich niet konden verdedigen,
en hun roep richtten tot jou,
sterke God,
zorg er zo voor dat zij ons niet vertrappen,
zij die ons verscheuren in de oorlog
die nu is ontstaan.

En voorkom dat wij verstrengeld worden
in de dood, tot wiens poort wij al genaderd
zijn. Zorg voor het behoud
van het volk dat jouw lot deelt.
Behartig de zaak van
jouw broer en deelgenoot.

Jij, die de slechten verre van je houdt,
Maar aan de de rechtvaardigen je hulp niet
onthoudt,
wetgever, ontmasker nu de verraders,
maar bedek de gezichten van dezen hier,
Vertrooste;

Jij die Daniel bezocht hebt,
en de kinderen gered hebt
uit de oven,
jij die Habakuk gesterkt hebt,
wees nu onze voorspraak.
En geef ons vrede.

[ML]

Motetus

Veni, Creator Spiritus,
 Flentium audi gemitus,
 Quos nequiter gens misera
 Destruit; veni, propera!
 Jam nostra virtus deficit
 Nec os humanum sufficit
 Ad narrandum obprobria
 Que nobis dant vecordia,
 Diviso, cupiditas
 Fideliumque raritas,
 Unde flentes ignoramus
 Quid agere debeamus;
 Circumdant nos inimici,
 Sed et nostri domestici
 Conversi sunt in predones:
 Leopardi et leones,
 Lupi, milvi et aquile
 Rapiunt omne reptile;
 Consumunt nos carbunculi.
 Ad te nostri sunt oculi:
 Perde gentem hanc rapacem,
 Jhesu, redemptor seculi,
 Et da nobis tuam pacem.

Tenor

Tribulatio proxima est
 et non est qui adjuvet.

ARMES, AMOURS / O FLOUR*Armes, amours*

Armes, amours, dames, chevalerie,
 clers, musicans et faysseurs en françoys,
 tous sosfistes, toute poeterie,
 tous cheus qui ont melodieuses vois,
 ceus qui cantent en orgue aucunes foyes
 et qui ont chier le doulz art de musique,
 demenés duel, plourés!
 Car c'est bien drois,
 la mort Machaut, le noble rethouryque.

Onques d'amours ne parla en follie,
 ains a esté en tous ses dis courtois;
 aussi a molt pleü sa chanterie
 aus grans seigneurs, aus contes, aus
 longns.

Motetus

Kom Schepper, Geest,
 Luister naar de klachten van ons,
 wenenden, die op een kwaadaardige
 manier vernietigd worden
 Door een ellendig volk.
 Kom, haast U, onze levenskracht bezwijkt.
 Een mensenmond is niet in staat
 Verslag te doen van de verbijsterende
 schande die zij ons aandoen.
 Hoon is er, en begeerte, en gelovigen zijn
 een zeldzaamheid. Vandaar dat wij in onze
 tranen niet weten wat we moeten doen.
 De vijand heeft ons omsingeld,
 Maar ook onze huisgenoten
 Zijn veranderd in rovers.
 Luipaarden en leeuwen,
 Wolven, wouwen en arenden,
 Slangen van iedere soort sleuren ons mee,
 Door gezwollen worden wij verteerd.
 Op jou is onze blik gericht.
 Vernietig dit volk van rovers,
 Jesus, verlosser van de wereld.
 En geef ons Uw vrede.
 [WK]

Tenor

De nood is nabij
 en er is niemand die helpt.

Strijders, geliefden, vrouwen, ridders,
 klerken, musici en dichters van
 Franstalige teksten, alle sofisten, alle
 muzen, nallen die een welluidende stem
 hebben, zij die wel eens een orgel laten
 zingen en die gesteld zijn op de zoete
 kunst der muziek, laat uw smart zien,
 weent, want dat is terecht, bij de dood van
 Machaut, die edele rederijker.

Hij maakte de liefde nooit belachelijk
 Maar was in zijn teksten altijd hoofs,
 En daarom vielen zijn composities zeer in
 de smaak, bij hoge heren, bij graven en bij
 goede burgers.

Hé! Horpheüs, assés lamenter dois
et regreter d'un regret autentique,
Arethuse aussy, Alpheüs, tous trois.
La mort Machaut, le noble rethouryque.

Priés por li si que nulls ne l'oublie:
ce vous requiert le bayli de Valois,
car il n'en est au jor d'uy nul en vie
tel com il fu, ne ne sera des moys.
Complains sera de contes et de roys
jusqu'à lonc temps per sa bone pratique.
Vestés vous noir; plorés, tous Champenois.
La mort Machaut, le noble rethouryque.

O flour

O flour des flours de toute melodie,
tres doulz maistres qui tant fuestes adrois,
o Guillaume, mondains diex d'armonnie,
après vos fais, qui obtiendra le choys
sur tous fayseurs? Certes, ne le congnoys.
Vo nom sera precieuse relique,
car l'on plourra en France, en Artois,
la mort Machaut, le noble rethouryque

Le fons chierie et la fontayne Helie,
dont vous estés le ruissel et le dois,
ou poetes mirent leur estudie,
convient carront, dont je suy molt esbaïs.
Las! c'est pour vous qui mort gisiés tous
frois
qu'ay un dolent depit, faillant repliche,
plourés, arpes et cors saracynois,
la mort Machaut, le noble rethouryque.

Plourés, rubebe, viele et ciphonie,
psalterion, tous instrumens courtois,
guisternes, fleustes, herpes, chelemie,
traversaynes et vous, amples de vois,
timpane ossy, metés en orse doys,
tous instrumens qui estes tout antiques,
faites devoir, plourés, gentils Galoys,
la mort Machaut, le noble rethouryque.

Ach, Orfeus, jij zult wel veel weeklagen
en rouwen uit oprechte droefheid, evenals
Arethusa en Alpheüs, jullie alle drie, bij de
dood van Machaut, die edele rederijker.

Bid voor hem, opdat niemand hem vergeet;
Dat vraagt de drost van Valois, want vandaag
de dag is er niemand zoals hij en zo zal dat nog
lange tijd blijven. Hij zal lang betreurd
worden door graven en door vorsten,
vanwege de kwaliteit van zijn werk. Kleed
u in het zwart, beweene allen, bewoners van
de Champagne, de dood van Machaut, die
edele rederijker.

O bloem der bloemen van alle muziek,
dierbare meester, die zo vaardig was,
o, Guillaume, wereldlijke god van de
harmonie, wie zal er na uw werken de
voorkeur genieten boven alle dichters?
Naar mijn weten is er niemand. Uw naam
zal een kostbaar relikwie zijn, want men
treurt in Frankrijk, in Artesië om de dood
van Machaut, de nobele rederijker.

De bron van Circe en die van Helia,
waarvan u het beekje bent en het
aanvoerkanaal, waar dichters zich op
baseren, moet nu zwijgen, en daardoor
ben ik zeer bedrukt. Wee ! Dat komt door
u, die nu rust, helemaal koud. Ach, mijn
verdrietige smart is een ontoereikend
antwoord; weent, harpen en Saraceense
toeters, om de dood van Machaut, de nobele
rederijker.

Weent, rebec, vedel en draailier,
Psalterion, alle hoofse instrumenten,
giterne, fluiten, harp en schalmei,
en dwarsfluiten en jullie, met luide stem,
hakkeborden ook, zet de vingers aan het
werk. Alle instrumenten, jullie die zo oud
zijn, doe jullie plicht en ween, lieve Galliërs,
om de dood van Machaut, de nobele
rederijker.

[ML]

QUANT JE SUI MIS AU RETOUR

Quant je sui mis au retour
De veoir ma dame,
Il n'est peine ne dolour
Que j'aie, par m'ame.

Diex! c'est drois que je l'aim, sans blame,
De loial amour.

Sa biauté, sa grant douçour
D'amoureuse flame,
Par souvenir, nuit et jour
M'esprent et enflame.

Diex! c'est drois que je l'aim...

Et quant sa haute valour
Mon fin cuer entame,
Servir la vueil sans folour
Penser ne diffame.

Diex! c'est drois que je l'aim...

Wanneer ik terugkeer nadat
ik mijn vrouwe heb gezien
dan is er geen pijn of smart
die ik niet voel, op mijn erewoord.

God! Terecht bemin ik haar, oprecht
en met een trouwe liefde.

Haar schoonheid, haar lieftalligheid,
bron van liefde,
zetten mij, door de herinnering,
dag en nacht in vuur en vlam.

God! Terecht bemin ik haar...

En wanneer haar grote kwaliteiten
mijn fijngevoelig hart raken
wil ik haar dienen, zonder
dwaze of ontterende gedachten.

God! Terecht bemin ik haar...

[ML]